

LUNDS UNIVERSITET

Den värdefulla skogen

Diskursanalys av värdeskapande och natursyn i nya
Skogsutredningen

Christina Englund

Kandidatuppsats i Humanekologi

Humanekologiska avdelningen,

Lunds universitet

HEKK03:3, HT21

Handledare: Sanna Händén Svensson

Abstract

This thesis studies discourses and the creation of values in a Swedish governmental report regarding forest management. Critical discourse analysis is conducted in order to understand how values of forests are shaped discursively. The general idea is that discourses reflect assumptions and affect understandings. How the relationship between nature and society is constructed can thus be analyzed. In addition, socio-ecological sustainability and the concept of discursive narratives is used to discuss the findings. The aim is to contribute to the understanding of values of nature in Swedish forest politics by examining underlying perceptions of nature and how it may influence sustainability. Analysis shows that ecological and social values are articulated through economic categories. The findings can be placed in a bioeconomy discourse and normative assumptions around sustainable development. The thesis argues that the governmental report privileges economic development and private ownership rights and is not socio-ecologically sustainable. The discursive practices of the report thus reproduces dominant discourse orders and power structures.

Keywords: Critical discourse analysis, forest management, private ownership rights, values, perception of nature, governmental report, sustainability

Innehåll

Abstract	2
Inledning.....	4
Syfte och frågeställning	5
Avgränsningar.....	5
Skogspolitik i Sverige	6
Det svenska skogsbruket.....	6
Januariavtalet och debatten om skogen	8
Metod, metodologi och material	9
Kvalitativ forskningsdesign	9
Kritisk diskursanalys	10
Skogsutredningen 2019.....	12
Teoretiska perspektiv	13
Hållbarhetsteori.....	13
Diskursiva narrativ	15
Naturvärden och natursyner	16
Analys och diskussion	17
Skogsutredningen.....	18
Bemötandet av Skogsutredningen	29
Sammanfattning	30
Referenslista	32

Inledning

Den svenska skogspolitiken och förvaltningen av skog är en både historisk och aktuell fråga debatterad i riksdagspolitiken och från skogsnäringen, naturvården och miljörörelsens håll (Götmark 2009: 504; Sveriges riksdag 2020; Naturskyddsföreningen 2021a). I och med den nuvarande regeringens tillträde genom Januariavtalet 2019, när Socialdemokraterna och Miljöpartiet fick förtroende att bilda regering genom en sakpolitisk överenskommelse tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna, framfördes krav från Centerpartiet att stärka den privata äganderätten till skogen och att den utökade nyckelbiotopsinventeringen av skog inte återupptas (Sténs & Mårald 2020: 10; Regeringskansliet 2019a; Centerpartiet 2021a). Kravet har resulterat i en statlig utredning med syfte att ge förslag på åtgärder för stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och hur skogspolitiska mål ska göras förenliga. Huvudfokus i Skogsutredningen 2019 beskrivs ha varit att lösa de långvariga konflikterna mellan olika intressen och aktörer, och ta i beräkning skilda aspekter av skogen (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 27; Regeringskansliet 2019b). Generellt uppstår konflikter kring naturresurser genom strukturella förändringar som vid socioekonomisk utveckling eller från yttre press som klimathot och naturvårdande policys (Sandström et al 2013: 123). Det går att läsa i regeringens beskrivning av hållbart skogsbruk att ekonomiska, ekologiska och sociala aspekter ska vägas samman för att balansera målen mellan virkesproduktion och biologisk mångfald och beakta skogens sociala värden (Sveriges riksdag 2020). Att skogen är värdefull för svensk industri, i klimatarbetet, för allmänheten och enskilda aktörer tycks därför råda bred konsensus kring (European Union 2021; Regeringskansliet 2019a). Den samtida debatten kring skogen handlar dock till stor del om vilka skogliga värden som är speciellt viktiga och hur de ska tas tillvara och bevaras. Olika natursyner ger på så sätt olika riktning i skogspolitiken vilket ger skilda konsekvenser för natur och klimat.

Uppsatsen använder kritisk diskursanalys för att analysera Skogsutredningen och den politiska kontext och processer ur vilken den är skapad. Studien undersöker hur skogens värden konstrueras diskursivt i utredningen och diskuterar den natursyn som ligger till grund. Diskurser både reflekterar förståelser och bidrar till att förändra sociala strukturer och praktiker (Jørgensen & Phillips 2011b). Statsvetaren Maarten Hajer (1995: 9) menar att de definitioner av problem och lösningar kring naturresurser som vinner politisk mark och naturaliseras påverkar hur miljöpolicy kan komma att utformas. Genom teoretiska ansatser vill jag diskutera vad utredningens värdeskapande och diskurser kan medföra för socioekologisk hållbarhet.

Nära begreppet värden i naturen ligger konceptet ekosystemtjänster, som i korta drag beskriver den nytta ekosystemens funktioner bistår samhällen med. Litteratur kring ekosystemtjänster utvärderar naturens tjänster och relationer mellan människa och natur (Stålhammar 2020: 40–42). Jag har tagit stöd i den litteraturens konceptualisering av värde, men använder främst en diskursanalytisk ingång till diskussionen. Materialet analyseras genom sociala, ekologiska, ekonomiska och kulturella perspektiv.

Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att belysa hur samspelet mellan ekonomiska, ekologiska och sociala system formuleras och konstrueras i Skogsutredningen, och hur större politiska strömningar och strukturer spelar in i dessa processer. På ett övergripande plan ämnar studien med hjälp av de specifika perspektiven och koncepten därmed bidra till diskussionen om naturvärden i svensk skogspolitik. Språket i en statlig utredning som rör förvaltningen av naturresurser är av vikt att analysera eftersom politiken i flera avseenden sätter ramarna för interaktionen mellan samhälle och natur. Det som frammanför i utredningen har därför betydelse för den framtida skogspolitik. Jag har operationaliserat syftet till följande frågeställningar:

- *Hur artikuleras skogens värden diskursivt i Skogsutredningen och vilken natursyn baseras de på?*
- *Vilket handlingsutrymme erbjuder denna natursyn inom ramen för en stark hållbarhetsdefinition?*

Avgränsningar

Att analysera diskurser i en statlig utredning innebär inte att få tillgång till objektiva sanningar om sociala domäner, identiteter och relationer (Jørgensen & Phillips 2011a: 2). Uppsatsen söker inte efter att extrahera neutrala fakta, utan snarare dekonstruera hur kunskap presenteras och mening skapas genom diskurser och sociala konstruktioner i materialet. Det innebär en diskussion av hur makt, praktiker och sociala relationer gör att kunskap och sanningar etableras. Studiens position i relation till olika diskurser kommer även oundvikligen ge konsekvenser för den kunskap som produceras i analysen.

Ytterligare offentliga textdokument som rör skogspolitik hade kunnat analyseras tillsammans med Skogsutredningen för djupare insikt om hur skogen konstrueras i svensk politik och hur olika texter relaterar till varandra. Det hade även varit intressant att intervjua författarna till utredningen för att få deras perspektiv på uppdraget, tillika skogsägares uppfattningar om förslagen. Det var dock inte möjligt inom uppsatsens tidsram och omfattning. Syftet är inte att analysera huruvida privat ägande potentiellt bidrar till biologisk mångfald eller hur benägna skogsägare är att skydda skog. Gruppen enskilda skogsägare är stor och heterogen, och förslagen torde ge olika innebörd beroende på nyttjande av skog och syn på miljö och naturvård. Det som analyseras, med stöd av de teoretiska perspektiven, är hur skogens värden formas genom diskurser och speglar natursyn och ideologier.

Skogspolitik i Sverige

För att kontextualisera studien beskrivs i följande kapitel den historiska framväxten av skogsbruket i Sverige fram till idag och hur det formats av ekonomiska, politiska och sociala strukturer. En bakgrund till de politiska processer som gett upphov till Skogsutredning beskrivs sedan, samt utredningens syfte.

Det svenska skogsbruket

Skogen har en lång och betydande roll i Sverige och för svensk industri. Under mitten av 1800-talet drog strömningarna i Europa in det svenska skogsbruket i den växande exporthandeln i och med industriella revolutionen. Massproduktionen av virke tog fart och råvaror från skogen blev en viktig exportprodukt. Skogsindustrin och privat skogsbruk spelade en stor roll i den nationella ekonomin och bidrog till ökad välfärd (Siiskonen 2013: 1324–1325). Fram till början av 1900-talet reglerades skogsbruket måttligt av staten, men man började förespråka strategier för jämn avverkning för att nå produktionsmålen i skogen. Staten blev alltmer oroad över sinande skogskapital och ökade styrningen av det privata skogsbruket. År 1903 infördes den första skogslagen för att begränsa avskogningen, återplantera avverkade områden och få ekonomisk stabilitet (Ibid: 1325). Skogspolitiken blev under 1940 - och 1950-talet mer inriktad på ekonomisk produktivitet och 1948 inrättades en skogslag som betonade vinst för skogsägare och långsiktig ekonomisk hållbarhet. Ett jämnt flöde av virke från privata skogsägare var viktigt både för svensk skogsindustri och landsbygdsutveckling (Ibid: 1327). Enligt historieforskare

Anna Sténs och idéhistoriker Erland Mårald (2020: 2) var privata ägar rättigheter dock starka och staten fokuserade på samarbete och subventioner som styrmedel för att implementera homogena metoder, skogsbestånd och produktivitet.

Den riktning skogspolitiken tog från 1950-talet har kommit att prägla förvaltningen av skog till dagens moderna skogsbruk. Skogslagen från 1948 innehöll kalkyler för maximerad vinst genom metoder som följde cykliska faser i roterande ordning. Enligt Siiskonen (2013: 1328, 1331) var syftet att konvertera naturskog till homogena enheter för att stärka produktiviteten och nationell ekonomi. Metoden har kommit att institutionaliseras och är sedan 1960-talet dominerande inom svenskt skogsbruk. Så kallat trakthyggesbruk innebär att skogen föryngras genom att nya bestånd planteras i avverkade områden. Därefter följer tillväxtfaser och skötsel genom röjning och gallring för att främja kvaliteten och volymen i bestånden. I slutfasen avverkas den jämnåriga, mogna skogen genom främst kalhuggning (Skogsindustrierna u.å.). Under 70 - och 80-talet intensifierades skogsbruket ytterligare genom statliga imperativ och teknologisk utveckling. Statens styrning ledde till allt högre protester bland skogsägare. Samtidigt bidrog nationell och internationell medvetenhet kring skogsbrukets ekologiska och sociala konsekvenser att miljöhänsyn och sociala aspekter fick större betydelse (Sténs & Mårald 2020: 2; Siiskonen 2013: 1330–1331). En ny skogslag 1994 fastslog att målen mellan virkesuttag och bevarande av biologisk mångfald skulle vara likvärdiga. Förändringarna i skogspolitiken påverkade även relationen mellan staten och skogsägare och parollen *Frihet under ansvar* kom att genomsyra policys och äganderätt, inspirerad av nyliberala trender av avreglering (Ibid: 2; ibid: 1332).

Ägarstrukturer och ägar rättigheter i svensk skog är relativt unika. Nära hälften av den produktiva skogsmarken ägs av privatpersoner och ytterligare en fjärdedel ägs av privata skogsbolag (Sténs & Mårald 2020: 2; Skogsstyrelsen 2020). Sténs och Mårald (2020: 2) skriver att den höga andelen privata skogsägare är ett resultat av statliga landreformer och avvitrning från 1700-talet till början av 1900-talet där ägar rättigheter i skog fastlades. Med dagens privata skogsägande följer en hel del frihet i hur man brukar skog. Det råder även vid skydd av skog, vilket i viss utsträckning bygger på initiativ från skogsägare. Utöver nyckelbiotopsinventering kan både skogsägare och Skogsstyrelsen ta initiativ till formellt skydd av skog med höga naturvärden eller sociala värden mot ekonomisk ersättning (Skogsstyrelsen 2021b). Skogsägare förväntas även avsätta skog med hög biologisk mångfald på frivillig väg genom skyddsformer som *frivilliga avsättningar* (Skogsstyrelsen 2021a). I den samtida riksdagspolitiken definieras

hållbart skogsbruk av att helheten mellan ekologiska, ekonomiska och sociala mål bedöms (Sveriges riksdag 2020). Olika intressen inom skogsnäringen och miljörörelsen driver dock frågan om hur mycket skog som bör skyddas och hur skogens värden ger mest potentiell miljönytta. En målkonflikt handlar generellt om huruvida större arealer bör bevaras ur miljösynpunkt eller om skogsproduktionen bör öka för bioenergin och klimatets skull (Sténs & Mårald 2020; Sveriges riksdag 2020).

Januariavtalet och debatten om skogen

Inför regeringsbildningen efter riksdagsvalet 2018 inledde Socialdemokraterna och Miljöpartiet ett historiskt samarbete med Liberalerna och Centerpartiet om den politiska inriktningar på flera områden (Regeringskansliet 2019a). Den sakpolitiska överenskommelsen ingår i det som kommit att kallas Januariavtalet, och delar av regeringens politik bygger på överenskommelsen. Den politik som fördes fram av Centerpartiet i utbyte mot att stödja regeringen rör bland annat det nationella skogsprogrammet (Sténs & Mårald 2020: 10). Partiets krav handlar om stärkt privat äganderätt till skogen, stärkt rättssäkerhet och ekonomisk kompensation vid inskränkningar i ägande - och bruksrätt, och avskaffande av nyckelbiotopsinventeringen (Centerpartiet 2021a). Att utveckla det nationella skogsprogrammet är således en del av överenskommelsen och en uttalad politisk riktning av regeringen. Särskilt fokus ligger på förbättrade villkor för företagande inom skogssektorn och att främja den växande skogsnäringen inom ramarna för målen om produktion och miljöhänsyn. Skogens roll i klimatomställningen som energialternativ till fossila bränslen diskuteras i relation till skogens betydelse för ekosystem och biologisk mångfald (Sveriges riksdag 2020). I juli 2019 tillsattes en utredare för den så kallade Skogsutredningen 2019. Viktigt att ha i åtanke är att direktivet till uppdraget (Dir. 2019: 46) säger att utredningen *ska* undersöka möjligheterna och lämna förslag på åtgärder för stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av skog, samt hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi (Regeringskansliet 2019b).

Både historiska och samtida faktorer ligger till grund för dagens skogsdebatt. Siiskonen (2013: 1332) skriver att skogslagen 1993 medförde att skogspolitiken skiftade mot en socio-ekologisk inriktning, men har på senare tid återgått till att bli mer produktionsorienterad. Trakthyggesbruk, vilket 96 % av svensk skog brukas med, diskuteras allt flitigare i relation till hyggesfria metoder. Enligt Robert Axelsson, forskare i skogs- och naturresursförvaltning, och kollega Per Angelstam (2011: 7) krävs utvärdering kring huruvida den låga mångfalden av

metoder är kompatibelt med bevarande av biologisk mångfald och sociala funktioner. Påtryckningar från EU om naturvårdande åtgärder influerar policys kring skogen som ska balansera nationella produktionsmål med internationella åtaganden om biologisk mångfald (Sténs & Mårald 2020: 2). Klimatfrågan och förlust av mångfald indikerar att mer skog generellt bör falla under formellt skydd (Götmark 2009: 504), vilket miljöorganisationer argumenterar för (Naturskyddsföreningen 2021b).

Att avsätta skog för formellt skydd utgör specifika svårigheter i länder med hög andel privatägd mark. Naturvårdande restriktioner har gett upphov till ökat missnöje bland svenska skogsägare, varav många äger relativt få hektar mark (Götmark 2009: 504–505). Förändringarna i skogspolitiken på 1990-talet hade lättat upp relationen mellan stat och skogsägare och bidragit till fler alternativ i skogsbruket (Siiskonen 2013: 1332). Enligt Sténs och Mårald (2020: 1) anser dock många skogsägare att ägar rättigheter inskränks genom implementering av miljöstrategier. Skilda uppfattningar kring förvaltning av skog och den mer ansträngda relationen mellan skogsägare och staten spelar in i konflikten och hur Skogsutredningen kommit till. Utredningens uppdragsformulering (Dir. 2019: 46) speglar dessa dimensioner och de konkurrerande målen mellan bioekonomi och biologisk mångfald.

Metod, metodologi och material

I kapitlet följer en redogörelse för studiens ontologiska och epistemologiska grunder och för kritisk diskursanalys som metod och teori. Jag kommer definiera teoretiska och metodologiska förhållningssätt, tekniker för att studera språk inom kritisk diskursanalys och hur de utgör ett sammanhängande ramverk att analysera materialet genom. Slutligen presenteras materialet och hur urval och kodning har gjorts.

Kvalitativ forskningsdesign

Uppsatsen är en kvalitativ studie och analyserar diskurser i materialet. Studiens ontologiska utgångspunkt baseras på en delvis konstruktivistisk syn på den sociala världen. Socialkonstruktivism och tillika studiens hållning är att sociala verkligheter är mångfacetterade och formas genom interaktioner och relationer i specifika kontexter, samtidigt som samhällsliga strukturer och materiella förutsättningar begränsar desamma (Elspeith 2013: 20–22). Epistemologiskt utgår kvalitativa studier från ett tolkande förhållningssätt som söker att förstå

subjektiva uppfattningar om den sociala världen. Syftet är således att förstå de meningar individer tillskriver omvärlden och sociala fenomen (Ibid: 18–19). I skapandet av sociala verkligheter och relationer spelar språket en viktig roll, både vad gäller reproduktion och förändring. Diskurser relaterar till hur språk struktureras efter vissa mönster som i stora drag kan beskrivas som specifika förståelser av världen. I andra termer är sociala verkligheter delvis produkter av de sätt vi diskursivt kategoriserar världen (Jørgensen & Phillips 2011a: 2, 5). Diskurser är därför även performativa; objekt och fenomen blir till genom språket (Bryman 2016: 535). Kunskap representerar versioner av sociala verkligheter, och sociala strukturer kan därmed inte separeras från diskurser. Specifika förståelser gör då vissa handlingar mer logiska (Jørgensen & Phillips 2011a: 3–5). Relationen mellan diskurser och sociala praktiker belyser vikten av att studera språk i en statlig utredning som rör förändringar i förvaltning av naturresurser.

Kritisk diskursanalys

Enligt Sandström, Eckerberg och Raitio (2013) är miljörelaterade konflikter i grunden diskursiva konflikter med olika conceptualiseringar och tolkningar av problem och åtgärder kring naturresurser. Känslomässiga och kulturella aspekter är närvarande i konflikter kring exempelvis skog och integrerade i diskurser. Identiteter och relationer till natur påverkar förståelsen kring hur skog bör skötas (Ibid: 25). Olika perspektiv kring skydd och förvaltning av skog kan därigenom beskrivas ha ideologiska grunder där natursyner och uppfattningar går isär (Sténs & Mårald 2020: 2). Diskursanalys undersöker de förståelser ur vilka kunskap produceras (Jørgensen & Phillips 2011a: 3–5). Metoden lämpar sig till uppsatsens syfte och frågeställningar eftersom diskursiva strukturer ger tillgång till underliggande meningar.

Uppsatsen använder specifikt kritisk diskursanalys som metod. Teori och metod är nära länkade inom diskursanalys och utgör ett helt ramverk. Synen på språkets roll i konstruktionen av sociala verkligheter och specifika sätt för analys ska därför vara sammanhängande (Jørgensen & Phillips 2011a: 4). Kritisk diskursanalys betonar språkets roll som maktmedel, kopplad till ideologi och social förändring. Vikt läggs vid kontexter och materiella förutsättningar för att förstå varför vissa diskurser privilegieras och hur de reproducerar eller förändrar maktrelationer (Bryman 2016: 540). Jag utgår från lingvisten och språkforskaren Norman Faircloughs teoretiska modell och metodutveckling för kritisk diskursanalys. Diskursiva praktiker, vilka relaterar till produktionen och tolkningen av texter, betraktas som en av flera sociala praktiker

som påverkar varandra. Centralt för Fairclough är att diskurser både konstituerar och konstitueras av sociala verkligheter (Fairclough 1995: 73). Diskurser ingår i en dialektisk relation med andra dimensioner av den sociala världen. Diskurser ses som en form av social praktik som upprätthåller och förändrar kunskap, relationer och makt, samtidigt som diskursiva praktiker är situerade och formas av sociala strukturer och icke-diskursiva praktiker (Fairclough 1995: 131). Individer tillskrivs agens i skapandet av nya diskurser och social förändring, dock inom ramarna för diskursiva strukturer (Jørgensen & Phillips 2011b: 14–15). Detta relationella sätt att se på olika sociala praktiker och strukturer är en viktig utgångspunkt i uppsatsen.

Kritisk diskursanalys är kritisk i den mening att den har ett emancipatoriskt syfte och belyser ideologiska grunder för ojämlikheter som formas genom diskursiva praktiker (Jørgensen & Phillips 2011b: 4–5). Enligt Fairclough (1995: 70–74) aktiveras ideologier genom språket, både i dess uppbyggnad och innehåll, och kan upprätthålla och omstrukturera maktrelationer. Systematiska textanalyser görs för att förstå hur diskurser förmedlas genom språk och knyter an till sociokulturella processer. Jag använder Faircloughs tredimensionella analysmodell där dels texters språkliga egenskaper analyseras, såsom ordval och sammanfogningar, genom vilka diskurser opererar. Därefter analyseras diskursiva praktiker som rör produktionen och konsumtionen av texter. Här läggs fokus på existerande och tillgängliga diskurser som används vid textproduktion och tolkning av texter (Fairclough 1995: 97–98). Ett koncept att ha med sig vid analysen är interdiskursivitet, som refererar till hur olika diskurser artikuleras tillsammans, vilket kan bidra till stabilitet eller social förändring (Jørgensen & Phillips 2011b: 12). Sedan analyseras de sociala kontexterna och strukturerna med hjälp av relevant samhällsvetenskaplig forskning. Vad som är av analytiskt intresse är relationen mellan text och sociala verkligheter och praktiker (Fairclough 1995: 97). Här framträder metodens dialektiska förhållningssätt.

Jag tar i analysen stöd i Jørgensen och Phillips strukturerade förklaring av Faircloughs tredimensionella modell eftersom de stegvis och koncist sammanfattar analysprocessen genom nivåerna (Jørgensen & Phillips 2011b). Med hjälp av analysmetoden diskuterar jag värdeskapande och natursyn i materialet, de sociopolitiska förutsättningarna bakom Skogsutredningen och hur diskurserna förhåller sig till större ordningar.

Skogsutredningen 2019

Det material som har analyserats är delar av Skogsutredningen 2019. Som nämnts kommer kraven om förändringar i skogspolitiken ur Januariavtalet. Utredningen kretsar kring frågor om rättigheter i det privata skogsägandet och hur värdefull skog ska skyddas, och har drivits på av Centerpartiet (Sténs & Mårald 2020: 10). Konflikterna mellan olika intressen i skogen och de politiska intentionerna att utveckla skogsbruket har mynnat ut i den statliga Skogsutredningen som specifikt fått namnet *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen*, *SOU 2020:73* (Skogsutredningen [2019] 2020:73; Sveriges riksdag 2020), och berör främst enskilda markägare. Uppsatsens relativt smala fokus på diskurser och förändringar inom skogspolitiken har gjort att jag kunnat göra riktade, selektiva val. Jag använde mig av strategiskt urval vid val av material som passade studiens syfte (Bryman 2016: 408). Eftersom studien övergripande ämnar bidra med perspektiv om skogens värden i skogspolitiken utgick jag från det offentliga dokument som fångar in diskussionerna kring skogen och skulle kunna få genomslag i framtida förvaltning. Det dokument som direkt relaterar till uppsatsens fokus är Skogsutredningen, som därav utgör det empiriska materialet.

Det finns anledning att diskutera epistemologiska grunder i statliga utredningar såsom Skogsutredningen. I min mening är det viktigt att ha ett kritiskt förhållningssätt även gentemot kunskap som producerats ur expertis inom olika områden. Till Skogsutredningen förordnades en särskild utredare och ett tiotal experter och sakkunniga från olika institutioner, organisationer och departement, och samtal har förts med representanter från olika forskningsfält. Uttalat i utredningen är att bidra till en mer konstruktiv dialog mellan olika intressenter och genom förslag lösa de konflikter som länge funnits kring skogen (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 27–28). Det går dock diskutera vilken typ av kunskap som ens går att producera med det uppdragsdirektiv och det politiska krav som föranledde utredningen. Professor i kunskapsorganisation Birger Hjørland (2020: 472) menar att kunskap inte går att frånskilja politiska och ideologiska implikationer eftersom värderingar och perspektiv är närvarande i kunskapsproduktion och därmed inte är neutral. Målen bakom kunskapsproduktionen bör därav tas i beaktande (Ibid: 474). Syfte, ideologier och natursyn bakom Skogsutredningen är därför relevant att analysera.

Innehållet i Skogsutredningen är omfattande och består av tre delar om sammanlagt drygt 1200 sidor (Del 1, Del 2.1, Del 2.2). Jag bygger analysen på de avsnitt som är representativa för

utredningen och relevanta för frågeställningarna, delvis på grund av uppsatsens omfattning och tidsbegränsning. Jag har bekantat mig med samtliga titlar i Skogsutredningen, läst avsnitten översiktligt och gjort medvetna urval som jag läst grundligt. Exempelvis har avsnitt som beskriver miljölagar, skogshistorisk bakgrund och egendomsskydd sållats bort. Jag utgår från Del 1 av utredningen och använder sammanfattningen av förslag och betänkanden eftersom den ringar in uppfattningen om skogen. Sammanfattningen summerar alla tre delar av utredningen och beskriver förslag på förändringsåtgärder i förvaltningen av skog samt varför de föreslås. Beskrivningar av hur skogens värden ska tas om hand och hur prioriteringar har gjorts belyser därmed hur samspelet mellan samhälle, ekologi och ekonomi konstrueras. Inför diskursanalysen kodades och organiserades texten först i det digitala programmet Nvivo, för att få ett översiktligt perspektiv. Det underlättar att visualisera innehållet i materialet och hitta viktiga teman och kopplingar för att tolka (Bryman 2016: 603). Text som relaterade till identifierade koder fogades samman, och koderna aggregerades till övergripande teman att bygga analysen på. Jag har därefter gått tillbaka till materialet och gjort noggranna manuella analyser av språket och de diskurser som förmedlas.

Teoretiska perspektiv

I kapitlet presenteras studiens övriga teoretiska utgångspunkter som används för att diskutera materialet. Avslutningsvis diskuterar jag perspektiv på naturvärden och natursyn som jag anser kan problematisera och kasta ljus på olika aspekter av analysen.

Hållbarhetsteori

Hållbar utveckling är ett vida använt begrepp som generellt syftar till att göra samhällliga och naturliga system kompatibla. På ett teoretiskt plan ska socialt och ekologiskt välbefinnande upprätthållas och göras förenliga med globala ekonomiska processer (Ekins 2000). I och med ökad internationell medvetenhet kring klimatförändringar och människors och ekonomins påverkan på miljö har hållbar utveckling kommit att ses som strategiska lösningar på globala problem. Jag vill dock dekonstruera konventionella konstruktioner av hållbar utveckling och diskutera humanekologiskt viktiga perspektiv på ett starkt hållbarhetsbegrepp, bortom idéer om evig tillväxt och utveckling. Kulturanthropolog och professor i Humanekologi Alf Hornborg (2013: 21–22) menar att den globaliserade diskursen kring begreppet inbegriper ett mått av hoppfullhet att ekologisk uthållighet kan uppnås genom implementering av miljöanpassade

strategier och tekniska lösningar, och medföra fortsatt utveckling och välbefinnande genom så kallad *grön* tillväxt. Normativa hållbarhetslösningar bör på så sätt ses som ideologiska fenomen vilka ingår i ett kapitalistiskt paradig som istället upprätthåller *status quo*. Teknisk innovation betraktas allmänt som ett resultat av mänsklig utveckling över tid, snarare än beroende av ackumulering och globala maktrelationer (Ibid: 35). Det ger upphov till kulturella föreställningar om teknologi som värdeneutralt och fränkopplad materiella och relationella förutsättningar, ur vilka teknik skapas och vilka de reproducerar (Roos 2021: 40–41). Den dominerande diskursen kring hållbar utveckling fångar därmed inte in politiska och kulturella dimensioner av miljöproblem, och den roll makt, ideologi och intressekonflikter spelar i ojämn distribuering och ekologisk exploatering (Hornborg 2013: 20–25). Ur sådana perspektiv på dominans och resursanvändning i det socioekonomiska systemet är det inte tillräckligt att applicera hållbarhetsstrategier på nuvarande globaliserade ekonomiska och ekologiska relationer.

Politisk ekologi som forskningsfält söker efter att förklara hur politiska krafter påverkar tillgång, nyttjande och förvaltning av mark och naturresurser, och hur det struktureras utefter ojämna maktförhållanden (Robbins 2020). Konventionella förklaringar av miljöproblem, som att ekologisk degradering beror på ineffektiv förvaltning av resurser och kan bemötas med ekologisk modernisering, ses generellt som avpolitiserade företeelser (Ibid: 15). Ekologisk modernisering innebär i korta drag att det moderna samhället inkorporerat ett ekologiskt tänkande till moderniseringens ideal och mekanismer (Lisberg Jensen 2002: 192), vilket ger sken av att ekonomi kan växa parallellt med att miljö skyddas. Politisk ekologi tillför en politisk dimension till förståelsen av lokala och globala ekologiska problem. Ekologiska relationer beskrivs istället som kopplade till globala marknader och sociopolitiska processer över tid och rum. Det belyser hur politik och ideologi influerar ekologiska beslut, resursanvändning och driver på miljöförändringar i ett sammanlänkat ekonomiskt system. Politisk ekologi utmanar därav dominerande diskurser och kulturella föreställningar om miljöproblem och lösningar (Robbins 2020: 8–11). Makt, politik och relativa positioner i det globala ekonomiska systemet påverkar ekologiska relationer, vilket döljs av strategier som modernisering (Hornborg 2013). Hållbara, effektiva lösningar inom en tillväxtdriven kapitalism kan då inte ge annat än fortsatt ekologisk exploatering och ojämna sociala och ekonomiska relationer (Robbins 2020: 16). Ekologisk modernisering kan därför argumenteras vara oförenligt med begränsade ekologiska resurser och global miljö rättvisa.

Humanekologen Kenneth Hermele diskuterar olika synsätt på hållbarhet och problematiserar samspelet mellan ekonomi och ekologi. Ekonomiskt orienterade definitioner och strategier för hållbarhet betraktar generellt miljöbelastning och miljönytta i relativa termer, det vill säga relativ nytta i förhållande till ekonomiska resurser, och relativ minskning av resurser och utsläpp i förhållande till produktion och förädlingsvärde (Hermele 2002: 97–99). Genom effektivisering kan miljöbelastning i relativa mått minska, samtidigt som energianvändning, koldioxidutsläpp och förbrukning av material i absoluta mått ökar och reproducerar miljöproblem. Det eftersom effektivisering i regel leder till ökad produktion genom kapitalismens behov av tillväxt, vilket är problematiskt med ändliga fysiska resurser (Ibid: 120–123). Sådana tankegångar innefattar antaganden om utbytbarhet mellan ekonomi och ekologi. Diskrepansen mellan det ekonomiska systemets logik och den ekologiska verkligheten medför att ekonomisk tillväxt och värdeökning genom produktionsprocesser inte stämmer överens med begränsade ekologiska resurser och termodynamikens lagar (Hornborg 2013: 17, 26). Hermele definierar stark hållbarhet som att hänsyn tas till ekologiska, sociala och ekonomiska faktorer, utan att de ses som utbytbara (Hermele 2002: 101, 114). Uppsatsens hållning kring en acceptabel, socioekologisk hållbarhetsdefinition lutar åt en ekologisk ekonomi som inte baseras på tillväxt. Det innebär i praktiken att “separera samhällen från den kapitalistiska tillväxtmaskinen”, genom strategier som medför minskad produktion och konsumtion (Robbins 2020: 239, min översättning).

Diskursiva narrativ

Miljöpolitik och definitioner av miljöproblem innehåller enligt Hajer (1995: 4) drag från flera diskurser och kunskapsfält. Han använder diskursanalys för att analysera policyprocesser som rör miljö och klimat för att förstå hur representationer av miljöproblem når privilegierade positioner och blir dominerande inom politik (Ibid: 5). Konceptualiseringar av miljöproblem sker i hans mening interdiskursivt, där olika former av kunskap kombineras till sammanhållna berättelser. Det innebär en sammanslagning av olika diskursiva element i syfte att skapa nya meningar och diskursiva narrativ för att förklara fenomen. Narrativ kan både omstrukturera och reproducera diskursiva ordningar (Ibid: 4–5, 11). I Hajers förståelse inbegriper klimatkurser inom politik ett argumenterande förhållningssätt. Den argumenterande kampen om definitioner av miljöproblem handlar om att förmedla en specifik bild av verkligheten. Genom argumenterande interaktion kan specifika diskursiva narrativ komma att normaliseras, samtidigt som andra definitioner positioneras som mindre trovärdiga. Aktörer kan på så sätt

konstruera nya diskursiva narrativ, men är samtidigt konstituerade av diskursiva strukturer (Ibid: 8–10). I formationen av klimatkurser och miljöpolitik spelar även makt och sociala kontexter in, och diskurser ses som kopplade till de sociala praktiker inom vilka de produceras (Ibid: 2–3, 13). Nämnade aspekter genomsyrar i Hajers mening miljöpolitik och visar hur vissa representationer av miljöproblem organiseras till politik och formar policys medan andra definitioner ges mindre utrymme. Relevant i uppsatsen är hur specifika paradigmer eller ideologier spelar in och gör att vissa perspektiv och handlingar premieras.

Naturvärden och natursyner

Ekosystemtjänster är ett sätt att belysa och hantera kopplingar mellan mänskligt välbefinnande och ekologiska funktioner, och fungerar som underlag i policys kring naturresurser och naturvård. Ekosystemtjänster delas vanligtvis in i fyra kategorier av stödande, reglerande, försörjande och kulturella tjänster som samhällen drar nytta av (Stålhammar 2020: 22). Värde är en central aspekt för att beskriva och operationalisera nyttan av ekosystemtjänster och samhällets relation till naturen. Konceptualiseringen av värde spelar dock in i hur natur kommer värderas (Ibid: 26–28). Stålhammar (2020: 14) skriver att det behövs en utvidgad förståelse av konceptet värde inom paradigmet ekosystemtjänster för att fånga in de varierade sätt människor och samhällen förhåller sig till och är beroende av naturen. Den ekonomiskt influerade litteraturen inom fältet beskriver generellt värden av ekosystemtjänster i kvantifierbara termer, och natur som ett utbytbar kapital. Stålhammar framhåller istället sociokulturella värden och relationsvärde av natur som i större utsträckning bygger på erfarenheter och känslor, utöver ekonomiska värden. Dessa abstrakta, kvalitativa aspekter har i hennes mening betydelse för hållbarhet och behöver vägas in i konceptualiseringen av värde (Ibid: 18–20, 33, 35).

Förståelsen av vad värde är relaterar till olika sätt att se på världen, och hur värden skapas kan kopplas till specifika former av värdering, eller i andra termer, mätinstrument som är värdeskapande (Stålhammar 2020: 29). Olika verklighetsuppfattningar och förståelser av naturens beskaffenhet kan innebära ojämförbara och konkurrerande värden och värderingar, vilket kräver att maktrelationer studeras. Stålhammar (2020: 35) argumenterar att olika sätt att värdera natur inte är värdeneutrale, och gör skillnad på deskriptiva och normativa sätt att värdera natur. Deskriptiva sätt att prata om värde beskriver betydelsen av ekologiska funktioner, subjektivt eller objektivt, och innefattar definitioner knutna till teoretiska och ideologiska traditioner. Normativa värden relaterar i högre grad till moraliska principer och uppfattningar

om vad som är rätt och bra utifrån specifika perspektiv, samt varför natur bör skyddas. Det behövs därför pluralitet av både värden och former av värderingar, och beaktande av maktrelationer och ideologi, vid beskrivningar av natur (Ibid: 38–39). Litteratur kring ekosystemtjänster används som inspiration i studien, då Skogsutredningen har drag av att utvärdera ekologiska funktioner och skogens nytta.

Natursyner baseras i Helmfrids (2007: 7) ord på “existentiella grundantaganden” om hur naturen är betingad och människans plats i förhållande till naturen. Grundantaganden påverkar hur vi tolkar kunskap och hur vi navigerar i världen. Synen på naturen kommer således influera den roll naturen anses spela och hur den ska förvaltas. Olika natursyner spänner över ett landskap av skilda kulturella föreställningar, vilket präglar vetenskap och policys, men diskuteras sällan explicit (Ibid: 8). Inte desto mindre bidrar natursyner till olika tolkningar av hållbarhet och lösningar på miljöproblem och formar handlingar. Natursyner har generellt rötter i olika idétraditioner som vävs samman med samtida samhällliga strömningar, och inte minst klimatfrågan. Sociala strukturer och trender bidrar på så sätt till att vissa natursyner får större genomslag i politik. De natursyner som främst premieras kan påstås vara de som konkret kan organiseras till politik, eftersom miljödebatten främst cirkulerar kring frågor om naturens mätbara bärkraft och samhällets åtgärder mot miljöproblem (Ibid: 21, 26). Denna uppsats använder värde som en variabel för att fånga in natursyner och, beroende av hur värde artikuleras diskursivt, belysa underliggande ideologier. Studiens hållning är att representationer av skogens värde hänger ihop med och speglar natursyner och specifika diskurser, vilka i sin tur kan kopplas till ideologier med egna strategier för hållbarhet.

Analys och diskussion

I analysen diskuterar jag delar av materialet för att besvara frågeställningarna, med stöd i de teoretiska utgångspunkterna och analysmetoden. Analysen fokuseras dels på språkliga egenskaper i texten och de meningar och förståelser som förmedlas. Vidare analyseras redan tillgängliga diskurser som kombineras i produktionen och konsumtionen av texten, samt hur texten relaterar till bredare sociala praktiker och diskursiva ordningar (Fairclough 1995: 97–98). I analysen rör jag mig mellan nivåerna i den tredimensionella modellen. Jag har identifierat övergripande teman i Skogsutredningen. Varje tema har flera underliggande spår som överlappar varandra. De presenteras som en löpande berättelse där olika delar hakar i varandra.

Skogsutredningen

En av tyngdpunkterna i materialet ligger på att främja skogsägarnas intressen vid förvaltningen av skog och de värden de får ut av skogen. Ett framträdande tema är därav ägarperspektivet. De skogspolitiska konflikterna som presenterades tidigare med hjälp av Siiskonen (2013) och Sténs och Mårald (2020) betonas även i Skogsutredningen. I materialet går läsa att långvariga konflikter pågått mellan olika intressenter i skogen, och ett underliggande syfte har därför varit att föreslå åtgärder riktade mot att lösa strider mellan skilda uppfattningar. Utredningen har genom avvägningar lagt särskilt fokus vid att lösa “de frågor som bedömts problematiska ur ett äganderättsperspektiv” (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 27). Exempel på förslag riktade mot att stärka äganderätten rör bland annat formellt skydd av skog vilket utredningen föreslår ska ske huvudsakligen på frivillig basis, genom den nya metoden *frivilligt formellt skydd*. Eftersom den rådande skogspolitiken i mångt och mycket bygger på frihet under ansvar beskrivs åtgärden som “en naturlig fortsättning på den inslagna vägen” (Ibid: 29). Jørgensen och Phillips (2011b: 20) skriver att olika typer av modaliteter i ordval kan förstärka uttalanden i olika grad. Att uttala förslaget som en *naturlig* fortsättning kan ses som en modalitet som diskursivt normaliserar åtgärden som logisk.

Genom att låta naturvården i skogen bygga på markägarinitiativ och frivillighet bedöms “konflikten i skogen kunna minska samtidigt som de skogspolitiska målen och principerna vidhålls” (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 29–30). Sådana formuleringarna kan påstås haka i de diskursiva greppen att ägarrättigheter till skogen är hotade av miljöpolitik och påtvingad naturvård. Liknande diskurser visade sig i Sténs och Måralds (2020) studie om skogsrelaterade konflikter. Genom att se till textens språkliga egenskaper konstrueras gruppen skogsägare därmed som de vars problem och sida av konflikten kring skötsel av skog kräver åtgärder och uppmärksamhet. Meningsstrukturer och positioneringar av individer och grupper i text kan även göra att mot-agenter görs osynliga, vilket visar hur diskurser verkar genom språk (Jørgensen & Phillips 2011b: 20–22). De aktörer och institutioner vilka kan förmodas stå för mer traditionell naturvård och reglering, framställs inte i förslagen. Språket i utredningen ger sken av att de perspektiven inte behöver ges lika mycket utrymme.

Vidare är en annan tyngdpunkt i utredningen, och tillika ett framträdande tema, att målen om produktion och ekonomisk tillväxt och målen om biologisk mångfald ska göras förenliga. Relativt stort fokus läggs i materialet på att ta i beaktande miljö och naturvården. Ett exempel

är förslaget om att fjällnära naturskogar med höga naturvärden ska ingå under formellt skydd (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 34). För att uppnå skogspolitikens jämställda mål mellan produktion och miljö betonas vikten av att “en växande cirkulär bioekonomi inte sker på bekostnad av målen om bevarande av biologisk mångfald och vice versa” och att “mål för tillväxt respektive biologisk mångfald ska ske i ett sammanhang och på ett sådant sätt att de är förenliga med varandra” (Ibid: 29). För att målen ska kunna prioriteras parallellt krävs enligt utredningen “ökad kvalitet i både produktion och naturvård” (Ibid: 41). Exempelvis lämnas förslag på att tillsätta ett vetenskapligt råd för mer ändamålsenliga bedömningar av skog med särskilt hög biologisk mångfald och naturvärden (Ibid: 46). Jørgensen och Phillips (2011b: 20–21) skriver att transitiva förbindelser, det vill säga antaganden om relationers tillstånd, bör analyseras i språket. I transitiva termer visar formuleringarna att effektivisering och höjd kvalitet i naturvärden likställs med att tillräcklig biologisk mångfald bevaras.

Å andra sidan fastslår utredningen att det med nuvarande politiska tolkningar “i praktiken är omöjligt att förena Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald med den växande cirkulära bioekonomi som behövs för att nå andra samhällsmål” (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 49). Här hänvisas de politiska prioriteringarna till vetenskap och objektiv kunskap om naturvärden för “rätt miljöhänsyn på rätt plats i produktionsskogarna” (Ibid: 51). Uttalanden som söker efter att etablera sanningar får generellt konsekvenser för den diskursiva konstruktionen av kunskap och verkligheter (Jørgensen & Phillips 2011b: 21) De definitioner som normaliseras påverkar även hur policys kring miljö formas (Hajer 1995). Ordval och meningsuppbyggnader som sådana befäster återigen åtgärderna som rimliga och även ideologiskt neutrala.

Beskrivningar av problem och lösningar i skogen formuleras till stor del genom en privatiseringsagenda, med medföljande förslag på hur ägar rättigheter ska stärkas för att garantera både ekonomisk avkastning och skydd av naturvärden (Skogsutredningen [2019] 2020:73). Ytterligare ett tema som går att utmejsla kan beskrivas som en hybrid mellan nämnda teman i materialet, men fungerar ändå som en övergripande riktlinje i utredningen. Det handlar om de förment jämställda målen mellan ekonomi och ekologi som beskrivs kunna tillgodoses genom stärkt äganderätt till skogen, vilket därigenom skyddar naturvärden. Det eftersom utredningen bedömer att “om frivilligt formellt skydd införs som den huvudsakliga arbetsmetoden kommer markägarnas intresse för att bevara och utveckla naturvärden öka” (Ibid: 30). Att intresset för naturvård *kommer* öka pekar på en hög visshetsgrad i uttalandet och

formuleringen skapar skogsägares identiteter på ett specifikt sätt. Ensidiga representationer av enskilda ägare är enligt Sténs och Mårald (2020) vanliga, trots att gruppen markägare är heterogen.

Uppfattningen i utredningen är att naturvärden i skogen ska vila på principen frihet under ansvar för skogsägarna, och bygga på frivillighet och flexibla skyddsformer. Utredningen föreslår dels att nyckelbiotopsinventeringen slopas och ersätts av en *naturmiljöbeskrivning*, vilken ska beskriva skogens tillstånd utan lagbundna krav på skydd. Förslagen är tänkt att öka effektiviseringen i bedömningarna av skogsskydd, göra det mer platsspecifikt och minska inskränkningar på privat mark. Som ett tillägg till ökade möjligheter till avverkning lämnas förslag att skogsägare ska ha rätt till ekonomisk kompensation vid frivilligt formellt skydd (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 32–35). Utredningen menar att “naturvärden kan på så sätt gå från att, i vissa fall, betraktas som en risk till att ses som en tillgång” (Ibid: 30). Garanterad ekonomisk kompensation för utebliven avverkning ska på så sätt fungera som motivation för naturvård bland skogsägarna. Ett fokus vid språkanalys av text bör ligga på hur processer förbinds med objekt eller subjekt (Jørgensen & Phillips 2011b: 20). I texten kopplas skogsägare och stärkta äganderättigheter samman med förbättrad naturvård. Skogsägare positioneras som potentiella beskyddare av biologisk mångfald och upprätthållare av hållbar utveckling, som genom egna initiativ kan bedriva naturvård.

Förslag som förenklade regler i skogen, kortare handläggningstider för godkänd avverkning och skattefri ersättning för skydd av skog anses minska inskränkningar och stärka äganderätten (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 31–33, 41–46). Utredningen skriver att “det behövs fler incitament för markägare att bedriva naturvård och att bevara och skapa naturvärden.” (Ibid: 30). Genom ekonomisk kompensation vid avsättningar ska biologisk mångfald och naturvärden bli lönsamma. Ekonomiska styrmedel fungerar på så sätt som incitament för skydd av skog. Som en följd anser jag att ekonomiska värden får dominera i skogsutredningen, trots att ekologi och naturvärden ges stort utrymme. Ekologin formas diskursivt och får värde *genom* ekonomiska värden, exempelvis genom förslaget om ersättning vid skydd, och därmed även genom ett ägarperspektiv. Argumenten speglar antaganden om att skog skyddas genom att ge skogsägare valmöjligheter, vilket får även ideologiska konsekvenser. Språk struktureras mer eller mindre ideologiskt och kan beskrivas som meningsskapande i maktsyfte. Diskursiva praktiker är ideologiskt kopplade i den mening att de bidrar till att upprätthålla eller underminera maktrelationer (Fairclough 1995: 71, 82; Jørgensen & Phillips 2011b: 13). Det är

svårt att betrakta skogsägare som varken en speciellt sårbar grupp eller en grupp med stort inflytande eller makt i samhället. Analysen av språket visar däremot att skogsägarnas intressen används som medel i ideologier och diskurser som premierar privatisering och avreglering.

Genom hittills nämnda teman i Skogsutredningen går utläsa element från flera diskurser som kombineras och relaterar till varandra i hierarkiska nivåer. För att analysera diskursiva praktiker i Faircloughs analysmodell fokuseras läsningen enligt Jørgensen och Phillips (2011b: 19) på att identifiera olika diskurser som framträder i texter, med andra ord interdiskursivitet. Vad gäller produktion och konsumtion av text analyseras även de förutsättningar som villkorar det som kommuniceras och hur de tolkas, och de processer som föregick texten (Ibid: 19). I Faircloughs (1995: 135) mening är interdiskursivitet analys av texters uppbyggnad genom skilda diskurser och genres. Han menar att interdiskursivitet kan beskrivas som hur diskurser kombineras i syfte att nå hegemoni (Ibid: 135). Positioneringen av skogsägare som viktiga aktörer för hållbarhet, som genom att få större rättsligt spelutrymme kommer bidra till bevarandet av naturvärden, visar dels på en privatiseringsdiskurs i utredningen som blandas med att konstruera egenskaper och identiteter hos enskilda ägare. Formuleringen “frivilliga avsättningar kompletteras därmed med ett ansvar för att aktivt bidra även till det formella skyddet” (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 30), belyser antaganden om att stärkta rättigheter kommer medföra att privata ägare tar en större roll i naturvården.

Diskursen kring privatisering framträder även i uttalandet “Ett av de mest effektiva sätten att gynna ett gott samarbete mellan stat och enskild i naturvården bör vara att skapa förutsättningar för att höga naturvärden ska utgöra en tillgång och inte en belastning för markägaren” (Ibid: 35), där fokus läggs på skogsägares kalkylerbara nytta av skog och mark. Hand i hand med fokuset på privat egendom och rättigheter går förslagen som rör skattefri ersättning, regelförenklingar i skogsbruket och uppluckrat skydd (Ibid: 35, 41, 46). För att undvika att politiska argument och agendor letar sig in i beskrivningen av skogen åberopar utredningen även vetenskapliga fakta som underlag för bedömningar om naturvärden och åtgärder för skydd. Exempelvis föreslår utredningen att “en standardiserad metodik tas fram som så objektivt som möjligt beskriver förhållanden i naturen som kan ha betydelse för biologisk mångfald i skogen” (Ibid: 47). Kunskap och verifierbara fakta ska på så sätt guida politiska prioriteringar och avvägningar om biologisk mångfald. En vetenskapsdiskurs kan därför även påstås användas för att kvantifiera och beskriva skogens värden och samtidigt legitimera och neutralisera åtgärderna som föreslås.

Vidare menar jag att den klimatsdiskurs som förs i utredning, vilken exempelvis betonar vikten av hållbar skogstillväxt (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 36), dels går att placera in en bredare diskurs av ekologisk modernisering. Medvetenhet kring klimatfrågan och miljöproblem har gjort strategier riktade mot hållbarhet ett oundvikligt inslag i politiken kring naturresurser (Hornborg 2013: 21). Olika klimatsdiskurser innehåller generellt dock komponenter från skilda fält och ideologiska grunder med egna logiker (Hajer 1995). Ekologisk modernisering kan beskrivas som en ideologisk vändning av det moderna, teknologiska samhället mot en mer *grön* inställning. Allmän acceptans av industriernas och ekonomins påverkan på miljön har gjort att ekologiska idéer anammats av det moderna samhället, vilket kännetecknas av effektivisering, rationalitet och tillväxt (Lisberg Jensen 2002: 192). Ekologisk modernisering är då en process där gröna lösningar appliceras i ett paradigm av modernisering, där utveckling och tillväxt ska göras mer miljövänlig. Naturen blir en aktör som samhället behöver ta hänsyn till, och miljöhänsyn ska därigenom bli lönsamt snarare än utgöra en kostnad (Ibid: 192–196). Sådana diskursiva element visar sig till exempel i utredningens uttalanden om att naturvärden ska bli en tillgång för skogsägare genom ekonomiska incitament.

Drag av ekologisk modernisering framträder även i utredningens resonemang runt effektiv naturvård. Ekologiska värden och biologisk mångfald har hög prioritet i utredningen, dock är utgångspunkten att “hur stora arealer som ska avsättas för naturvård är beroende av vilken kvalitet som finns i naturvårdsavsättningarna”, och “en effektiv naturvård av hög kvalitet innebär att mindre arealer skog totalt sett behöver undantas från skogsbruk” (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 50–51). Ekologisk modernisering karaktäriseras av att framhäva en vinn-vinn-situation för både ekonomin och miljö (Hermele 2002: 36). Bedömningar att tillräcklig miljöhänsyn tas genom effektivare naturvård och inventeringar av skyddsvärd skog, samtidigt som produktionsytorna i skogen ökar, ligger på så sätt i linje med ekologisk modernisering. Den klimatsdiskurs som förs fram har därför nyliberala tendenser och artikuleras genom ekologisk modernisering, tillsammans med en privatiseringsdiskurs där stärkta rättigheter på privat egendom och effektivisering ska leda till både tillräcklig naturvård och ökad produktion.

Det finns anledning att kritisera ekologisk modernisering och trender av att placera naturresurser i logiken kring modernisering. En anledning är att motstridiga intressen oundvikligen finns mellan ekologi och ekonomi. Samtida gröna inställningar om naturens eget värde och samhällets beroende av de värdena har medfört att idéer kring modernisering och utveckling tillskansat

ekologiska perspektiv (Lisberg Jensen 2002: 194). Kritiska röster problematiserar dock strategier för att integrera ekologin inom modernitetens ramar och att använda dess egna verktyg för att skydda miljö. Till exempel på grund av att ekologisk modernisering väver in ekologin till samhällets maktstrukturer, och för att fokus generellt läggs på miljömässiga problem snarare än att ifrågasätta det system som bidragit till problemen (Lisberg Jensen 2002: 197–198). Det som riskerar att hända när ekologiska värden alltmer inkorporeras till ekonomins strukturer och får ett pris är dels att endast den mest kostnadseffektiva naturvården kommer prioriteras. Det går även fråga sig hur ytorna avsatta för naturvård ska kunna fortsätta minska i och med att uttag av skogsråvaror även i framtiden är tänkt att öka.

Ett sista framträdande tema som identifierats i materialet handlar om bioenergi för klimatomställning. Utredningen skriver att “behoven både för bioenergi och bioråvara bedöms öka betydligt fram till år 2050” och “åtgärder för att möta framtidens behov måste därför ske nu” (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 36). En hållbar skogstillväxt beskrivs som viktigt för att möta flera samhällsutmaningar och för att svensk bioekonomi ska kunna växa. Bioekonomi är den del av ekonomin som baseras på gröna näringar, såsom skogen, och inbegriper biobaserade och förnyelsebara resurser från till exempel skogsbruk, vilket bidrar till bioenergi och råvaror. Utredningen lämnar ett flertal bioekonomiska förslag till regeringen, vilka även innefattar skogsnäring som naturturism och rennäring (Ibid: 36–42). Utredningen skriver att “Skogsnäringen har en självklar nyckelroll i en växande cirkulär bioekonomi” (Ibid: 37). I det analyserade materialet läggs relativt lite fokus på sociokulturella värden. I den mån dessa abstrakta värden tas upp infogas de och formas i bioekonomi, i verksamheter som naturturism. För att haka i Stålhammars (2020: 38–39, 59) tankar fångar deskriptiva sätt att behandla sociala värden, som exempelvis friluftsliv i naturen, sällan in människors komplexa och subjektiva erfarenheter och relationer till natur och de sociala värden de själva tillskriver den.

Synen på den roll bioekonomi och bioenergi spelar i omställningen till ett hållbart samhälle och för klimat - och miljönytta visar sig i uttalanden som:

En ökad hållbar tillväxt i skogen är viktig för den svenska skogsnäringens konkurrenskraft, en förutsättning för en växande cirkulär bioekonomi och avgörande för klimatpolitiken, både genom att den växande skogen utgör en kolsänka och genom att skogsråvaran möjliggör fossilsubstitution (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 36).

Genom språkliga analyser av text går det belysa hur versioner av verkligheten skapas och processer binds samman genom formuleringar (Jørgensen & Phillips 2011b: 20). Benämningar som *cirkulär* i relation till ekonomi är ordval som kan påstås spegla ansatser att diskursivt knyta an till naturens egna ekologiska system, vilka karaktäriserat av balans i energi - och materialflöden. Det är ordval som förmedlar idéer om en miljövänlig ekonomi som genom att bli biobaserad ska fungera som ett kretslopp, och i samklang och parallellt med att naturens resurser återskapas. Genom ökad kvalitet i produktionen och effektivisering ska ekonomin baseras på förnyelsebara råvaror utan att förbruka dem i högre takt än de förnyas. Ur språket konstrueras en verklighet om en grön framtid med både klimatomställning och välbefinnande. Hornborg (2013: 21) lyfter och kritiserar liknande tendenser av att betona de naturliga systemets funktioner inom dominerande diskurser kring hållbar utveckling, vilket han menar bygger på ideologiskt präglade föreställningar om att det ekonomiska systemet kan anpassas till harmoniska ekologiska system.

För att återgå till analys av diskursiva praktiker; förslagen i utredningen riktade mot en växande biobaserad ekonomi och bioenergi från skogen ingår på så sätt i en bioekonomisk diskurs. Bioekonomi har enligt Pülzla, Kleinschmit och Arts (2014) de senaste decennierna kommit att utvecklas till en betydande global diskurs, alltmer refererad till politiskt. Bioekonomi har bidragit till att omforma ett antal skogsrelaterade diskurser, medan andra diskurser förlorat inflytande, vilket gör den till en meta-diskurs som innefattar och påverkar andra konceptualiseringar och policys kring skogen (Ibid: 386–387). Bioekonomi har tillkommit ur medvetenhet om klimatförändringar och ekologisk degradering, men är inte att likställas med ekologisk ekonomi och mer radikal miljöpolitik och systemkritik. Istället ska teknologisk utveckling, resurseffektivisering och konkurrens minska samhällets beroende av fossila bränslen och riktas mot en mer biobaserad ekonomi (Ibid: 389–390). Skogsutredningen (2020:73: 36–42) likställer fortsatt hög skogsproduktion relativt oproblematiskt med klimatnytta eftersom skogen bidrar med förnyelsebar energi.

Skogen får i bioekonomiska diskurser generellt ett industriellt värde som biomassa för bränsle, samtidigt som argumenten mot avskogning och förlust av biologisk mångfald därigenom tappar kraft. Ekologisk modernisering, hållbar utveckling och nyliberalism är på så sätt integrerade delar i den diskursiva mixen inom bioekonomi (Pülzla et al 2014: 390–391). I den bioekonomiska diskursen i Skogsutredningen skapas skogens ekologiska värde som råvara till

bioenergi, vilket konstrueras som hållbar utveckling och klimatomställning (Skogsutredningen [2019] 2020:73: 36–42). Ekologiska värden från skogen ska upprätthålla det ekonomiska hjulet och fortsatt produktion. För att använda terminologi från konceptet ekosystemtjänster (Stålhammar 2020: 22), så lägger utredningen tyngd vid de försörjande aspekterna av skogen och de ekologiska värdenas deskriptiva och mätbara nytta för samhället i en bioekonomi. Det speglar ideologier och en natursyn där skogen aktivt behöver förvaltas för att materialflöden ska kunna bistå ekonomin även långsiktigt.

Jag vill kort diskutera och problematisera de processer och diskursiva praktiker som föranledde utredningen och därmed påverkat textproduktionen. Fairclough (1995: 101) föreslår här att analysera både mikro och makro-processer i textproduktionen, och hur texten relaterar till rådande diskursiva och hegemoniska ordningar. Med andra ord, hur diskurser som artikuleras i text förhåller sig till större diskursiva strukturer och tendenser och förändringar över tid. Makro-dimensioner utgörs av den kontext inom vilka diskursiva praktiker verkar, i det här fallet delvis den politiska sfär och den sakpolitiska överenskommelsen, där kraven från Centerpartiet ingick. Uppsatsen har en kritisk hållning, trots att Skogsutredningen förment är opolitisk och neutral, eftersom jag menar att politik och ideologi format utredningen. Jag anser att den politiska kontexten bakom utredningen skapat vissa förutsättningar för vilken kunskap som är möjlig och på vilket sätt den kommer att mottas. Det tydliga direktivet (Dir. 2019: 46) för utredningen, men även mer långtgående politiska och ideologiska trender av teknologisk effektivisering, hållbar utveckling och avreglering, har spelat in och villkorat vad utredningen kan komma fram till. Det gör kunskapsproduktionen meningsfull för de specifika diskurser som presenterats i uppsatsen. Genom nämnda diskurser anser jag att det råder relativt hög grad interdiskursivitet i utredningen.

Vid analys av hur texter förhåller sig till bredare sociala praktiker bör andra kunskapsfält integreras för att teoretisera sociala verkligheter och icke-diskursiva dimensioner. Jørgensen och Phillips (2011b: 22–23) beskriver två aspekter av kontextualisering, varav en är att analysera hur diskursiva praktiker relaterar till sin diskursiva ordning och till vilket nätverk av diskurser de tillhör. För det andra, identifiering av icke-diskursiva praktiker, sociala relationer och strukturer som konstituerar större sociala kontexter. Det kan handla om institutionella och ekonomiska villkor. Pülzla, Kleinschmit och Arts (2014) menar att bioekonomi ersatt flera diskurser kring skogen, men innefattar ingen minskad ekonomisk tillväxt. Diskussionen i utredning kring bioekonomi innebär en förändrad diskurs och en delvis ny interdiskursiv mix,

men omstrukturerar inte den sociala domänens diskursiva ordning. Ökat förädlingsvärde av biomassa och förnybar bioenergi ska bidra till både hållbar omställning och ekonomisk utveckling. Hornborg (2013: 21) skriver att den normativa diskursen kring hållbarhet förespråkar att det moderna samhället kan bli miljövänligt genom anpassning till ekologiska system. Analysen visar därför att diskurserna och värdeskapandet i Skogsutredningen följer en dominerande diskursiv ordning och bygger på gemensamma politiska antaganden om att ekonomisk utveckling går först.

Förslagen i utredningen som ska värna både ekologi och ekonomi speglar en dominerande natursyn som vuxit fram parallellt med hållbar utveckling. Den betraktar samhället som förbundet med naturen, som därav måste skötas förnuftigt. Genom vetenskap och människans förmåga att värdera natur ska vi lära oss att ta hand om vår planet så att samhällets beroende av materialflöden kan tillfredsställas även i framtiden. Det är en natursyn som skapar naturen som ett objekt och placerar människors och ekonomins behov först (Helmfrid 2007: 19–20). I sin studie beskriver Siiskonen (2013) att skogsbruket blivit mer produktionsinriktat. Sténs och Mårald (2020) argumenterar även att politiska trender av avreglering bidrog till att principen *frihet under ansvar* implementerades på 1990-talet. Utredningens förslag att frivillighet ska råda även vad gäller skyddsformer i skog är en fortsättning av den politiken. Utredningen är således ännu ett steg i skogsbrukets riktning och ligger i linje med skogspolitiken och svensk nyliberal politik.

Vid analys av relationen mellan text och social kontext adresseras även frågor kring ideologiska konsekvenser (Jørgensen och Phillips 2011b: 22–23). Effekterna av förslagen är dels att allmänheten, de som inte äger skog, och naturvårdande institutioner får mindre att säga till om i skogspolitiken och vad gäller naturvärden och sociala värden. Förslagen speglar även en ideologisk tilltro till att effektivisering och tekniska lösningar är vad som krävs för att bevara naturvärden samtidigt som uttag av råvaror ökar. Enligt Robbins (2020: 15) är en sådan vinn-vinn situation med tillväxt och naturvård oförenligt med reell ekologisk uthållighet.

För att återkoppla till Hajers (1995) koncept, miljöpolitik karaktäriseras av att komponenter från olika diskurser fogas samman till diskursiva narrativ som genom en argumenterande hållning kan bli dominerande. I centrum av konflikter kring natur ligger olika representationer av miljöproblem. Argumenterande interaktion används för att övertyga andra om specifika versioner av verkligheten och positionera andra definitioner på ett visst sätt (Hajer 1995: 9).

Det är ett intressant koncept i relation till Skogsutredningen, där olika intressen vägts samman i syfte att förmedla en bild av problem och möjliga lösningar på naturvård, ägar rättigheter, samt hur bioekonomisk tillväxt ska gå hand i hand med biologisk mångfald. Ett diskursivt narrativ som präglar Skogsutredningen cirkulerar dels kring att svårigheterna för skogsägare att bedriva skogsbruk gör att deras rättigheter behöver stärkas. Det förväntas dock medföra att naturvärden bevaras och privata ägare positioneras som naturvårdare. Biologisk mångfald ska skyddas genom privatisering och avreglering.

Vidare skapas ett diskursivt narrativ där fortsatt intensifiering av skogsbruket är nödvändigt för klimatets skull. En cirkulär bioekonomi ska baseras på förnyelsebara råvaror från skogen samtidigt som den växer genom innovation och utveckling. Den bioekonomiska diskursen i utredningen inkorporerar ekologisk modernisering och hållbar utveckling, och innefattar nyliberala åtgärder och stärkta privata rättigheter, där uppluckrat skydd och ökad produktion ändå ska leda till miljövänliga förändringar. Hajer (1995: 8–10) menar att den argumenterande kampen mellan olika representationer av miljöproblem handlar om att anpassa och förändra argument och misskreditera andra definitioner för att nå hegemoni. Utredningens argumenterande hållning visar sig i resonemangen kring målkonflikter och prioriteringar mellan samhällsmål. Åtgärder som traditionellt förknippats som miljövänliga, som större avsättningar av skog för bevarande av biologisk mångfald och ekosystem, konstrueras som lösningar som försämrar chanserna till klimatomställning från fossila bränslen. Ökad skogsproduktion för bioenergi innebär en anpassning av argument mot ett intensifierat skogsbruk för större klimatnytta. Det är ett diskursivt narrativ som blir logiskt och meningsfullt i ett tillväxtparadigm.

Jag har gjort en ansats att diskutera vad som förmedlas i Skogsutredningen. Genom att analysera diskurser i materialet och hur värde skapas har studien undersökt hur relationen mellan samhälle och natur konstrueras. Ur den interdiskursiva mix som framträder menar jag att skogens ekonomiska, ekologiska och sociala värden formas genom dessa diskurser och ur specifika förståelser av naturen. Med frihet och flexibilitet som ledord ska ägar rättigheter stärkas och naturvärden säkras. Genom ekonomiska incitament ska naturvärden bli en tillgång för skogsägare. För att konkret besvara frågeställningarna anser jag att ekologiska värden får värde och artikuleras genom ekonomiska värden och kategorier. Ekologi värderas dessutom högre som bioenergi, vilket i förlängningen skapar ekonomiska värden. Ekonomi ges därigenom företräde i svensk skogspolitik. Diskurserna baseras på en antropocentrisk natursyn som skapar

människan som moraliskt subjekt. Genom att förnuftigt sköta skogen ska den fortsätta försörja och bära samhället och ekonomin. Effektivisering och höjd kvalitet är ideologiskt och politiskt präglade förslag som ska ge ökad produktion och tillräcklig biologisk mångfald. Sociokulturella värden får litet utrymme och likställs med naturturism. Stålhammar (2020: 59) diskuterar ur ett ekosystemtjänstperspektiv att sociala och relationella värden inte fångas in i deskriptiva sätt att värdera natur. De gånger sociala värden lyfts i utredningen formas även de diskursivt i bioekonomiska termer och reflekterar inte nödvändigtvis människors relation till natur.

En växande cirkulär bioekonomi som en miljöåtgärd är ett huvudargument i utredningen för intensifierat skogsbruk. Det speglar en föreställning om utbytbarhet mellan naturkapital och ekonomiskt kapital. Att hugga ner skog till råvara för bioenergi och klimatomställning, i syfte att fasa ut fossila bränslen, ska sammantaget ge lika eller mer miljönytta än bevarande av biologisk mångfald, naturvärden och skog för att binda kol. Ekologin ska upprätthålla det moderna samhället och den tillväxt drivna kapitalismen. En nedhuggen skog vägs upp av det biobränsle till industri och bilar som skogen producerar. Att betrakta ekologiska och ekonomiska värden som utbytbara, där förluster kan balanseras ut med vinster i andra mått i en hållbar helhet, definieras av Hermele (2002: 101–102, 114) som *svag* hållbarhet. För att citera Hornborg (2013: 42), “medan det inte finns något undantag från entropi - oavsett produktionssätt - ligger specificiteten inom kapitalismen i dess obevekliga sökande efter allt högre takt i resursanvändning” (min översättning). Ekonomisk logik av mervärde genom förädlingsprocesser går inte sammanföra med ekologiska verkligheter av förlust av material och energikvalitet, och de utsläpp de processerna medför (Ibid: 55, 151). Uppsatsens slutsatser går i linje med Hornborgs tankegångar att ökad skogsproduktion och uttag av råvaror inte går sammanföra med bevarande av naturvärden och ekologiska funktioner.

Genom en stark hållbarhetsdefinition har studien problematiserat natursyn och ideologiska grunder i utredningen. De teman och diskurser som lyfts i analysen visar att ekonomisk hållbarhet prioriteras i Skogsutredningen. Skogen konstrueras som en resurskälla som, om den förvaltas rätt, ska bidra till klimatomställning och ekonomisk tillväxt. Det gör strategierna mot en växande bioenergi och stärkta ägar rättigheter miljömässigt logiska och relevanta. Samtidigt ska biologisk mångfald bevaras på mindre ytor. Den natursyn som framträder ger således ett större ekonomiskt handlingsutrymme i förhållande till naturresurser än vad en socioekologisk hållbarhetsdefinition kan tillåta. Inom ramen för ett starkt hållbarhetsbegrepp kan natursynen i Skogsutredningen inte medföra annat än fortsatt ekologisk exploatering.

Bemötandet av Skogsutredningen

Skogsutredningen har tagits emot med blandad kritik av bland annat Centerpartiet. Att stärka äganderätten och utveckla skydds - och ersättningsformer drevs på av partiet inför regeringsbildningen. I ett pressmeddelande på Centerpartiets hemsida säger talesperson i skogsfrågor Peter Helander att partiets hållning är att trots att de är positiva till delar av utredningen brister den på flera punkter. Han uttrycker att Centerpartiet inte kommer medverka till att försämra äganderätten eller möjligheterna till klimateffektiv omställning (Centerpartiet 2020). Vad Helander syftar på tycks vara utredningens tolkningar av Sveriges åtaganden för biologisk mångfald och förslag om skog med höga naturvärden. I en punktlista angående utredningen skriver partiet att förslagen om formellt skydd i fjällnära skogar istället bör bygga på frivillighet och skogsägares medgivande (Centerpartiet 2021b). Centerpartiets incitament i frågan handlar till stor del om att öka nyttjandet av skogens resurser för förnyelsebar energi. Ett starkt privat skogsägarande anses vara en rättighet och en nyckel i klimatomställningen, vilket begränsas av ökad naturvård (Centerpartiet 2020).

Röster som är positiva till propositionerna runt skogen i Skogsutredningen är bland annat Lantbrukarnas riksförbund (LRF). LRF argumenterar för *Det goda ägandet* som ett samhällsintresse och viktig princip i gröna näringar och hållbart skogsbruk (Lantbrukarnas riksförbund 2021b). De välkomnar därför förslagen om stärkt äganderätt, nya skyddsformer och styrmedel för naturvård, som de menar förbättrar tryggheten för skogsägare (Lantbrukarnas riksförbund 2021a).

Regeringskrisen sommaren 2021 påvisade de diametrala uppfattningarna om förvaltning av skog mellan Centerpartiet och Miljöpartiet. Efter misstroendeförklaringen av regeringen i riksdagen i juni, som följdes av att samma regering igen släpptes fram, lyftes åter kraven från Centerpartiet om skogen (Sveriges riksdag 2021; SVT Nyheter 2021a). Det har blossat upp i en konflikt mellan Miljöpartiet och Centerpartiet, där förstnämnda parti meddelat att de inte kommer acceptera flera av propositionerna från utredningen, utan vill utöka snarare än luckra upp skydd av skog (SVT Nyheter 2021b; SVT Nyheter 2021a). Det har inte gått finna publicerade kommentarer angående Skogsutredning direkt från Miljöpartiet. På partiets hemsida går däremot läsa att de vill se större arealer av skyddad skog, bevara viktiga biotoper och även den gamla skogen som finns kvar i Sverige. Genom sin politik vill de stärka biologisk

mångfald, ekosystemen, och djur - och växtarter i levande skogar med färre kalhyggen (Miljöpartiet de gröna u.å.). Av uttalandena går anta att de ställer sig bakom förslagen att inte låta fjällnära skog med höga naturvärden gå under frivilligt skydd. I liknande linje argumenterar Naturskyddsföreningen att skogsproduktion inte bör ske på bekostnad av biologisk mångfald och ekosystem. Skogens ekologiska, sociala och kulturella värden bör ges företräde framför de ekonomiska och tas i större beaktande i skogspolitiken (Naturskyddsföreningen 2021b). Ideologiska skillnader bidrar på så sätt till olika förståelser av lösningar på miljöproblem och uppfattningar om hur skogspolitiken ska formas.

Sammanfattning

Skogspolitiken i Sverige är en aktuell och komplex fråga. Långvariga konflikter mellan olika intressen i skogen och de politiska kraven att utveckla det nationella skogsprogrammet bidrog till att en statlig utredning tillsattes 2019. Debatten kring skogen cirkulerar kring frågor om privat egendom, skogsskötsel och miljönytta. Direktivet för den nya Skogsutredningen var att undersöka möjligheter att stärka ägarrättigheter till skogen samt hur målen om bioekonomi och biologisk mångfald ska kunna förenas. Denna uppsats är en kritisk diskursanalys och studerar värdeskapande och natursyn i Skogsutredningen. Syftet är att belysa hur samspelet mellan samhälle, ekonomi och natur konstrueras för att bidra till förståelsen av naturvärden i svensk skogspolitik. Teori och metod är nära sammanlänkade i kritisk diskursanalys. Uppsatsens hållning är att diskurser belyser underliggande meningar och påverkar förståelser. Genom att analysera hur skogens värden formas genom diskurser har natursyn och ideologiska grunder undersökts. Med stöd i ett teoretiskt ramverk av en stark hållbarhetsdefinition och konceptet diskursiva narrativ har uppsatsen diskuterat vad utredningens natursyn kan få för betydelse för socioekologisk hållbarhet. Analysen visar att skogens ekologiska och sociala värden artikuleras diskursivt genom ekonomiska kategorier. Ekologi får ett högre värde genom ekonomiska incitament för privata skogsägare och som bioenergi för klimatomställning från fossila bränslen. Ur den natursyn som framträder konstrueras skogen som en naturresurs som ska upprätthålla det moderna samhället. Utredningen utgår från normativa strategier för hållbar utveckling som effektivisering och grön tillväxt. Förslagen kring skogen går att placera i en bioekonomisk diskurs med drag av ekologisk modernisering och nyliberalism. Uppsatsen argumenterar att ekonomisk utveckling och privata ägarrättigheter ges företräde i Skogsutredningen, som därmed inte är socioekologiskt hållbar. Slutsatserna landar därför i att

Skogsutredningen reproducerar diskursiva ordningar och följer svensk politiks prioriteringar av ekonomisk tillväxt och utveckling.

Referenslista

Axelsson, Robert & Per Angelstam. 2011. Uneven-aged forest management in boreal Sweden: local forestry stakeholders' perceptions of different sustainability dimensions. *Forestry*. Volume: 84, Number: 5, pp 567–579.

Bryman, Alan. 2016. *Social Research Methods, 5:e uppl.* United Kingdom: Oxford University Press.

Centerpartiet. 2020. *Pressmeddelande*.

<https://www.centerpartiet.se/press/pressmeddelande/nyhetsarkiv-2020/2020-11-30-c-vi-kommer-inte-medverka-till-att-urholka-aganderatten> 23/11/21

Centerpartiet. 2021a. *Januariavtalet*.

<https://www.centerpartiet.se/var-politik/politik-a-o/januariavtalet> 14/10/21

Centerpartiet. 2021b. *Punkter angående skogsutredningen*.

<https://www.centerpartiet.se/ovrigt/sok.html?query=punkter+ang%C3%A5ende+skogsutredningen> 23/11/21

Ekins, Paul. 2000. *Economic Growth and Environmental Sustainability: The Prospects of Green Growth*. London: Routledge.

Elsbeth, Graham. 2013). “Philosophies Underlying Human Geography Research”, in Flowerdew, Robin & David Martin, *Methods in Human Geography: A Guide for Students Doing a Research Project*. 2nd ed. London: Routledge.

European Union. 2021. *Eur-Lex. Access to European Union law*.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0572> 15/10/21

Götmark, Frank. 2009. Conflicts in conservation: woodland key habitats, authorities and private forest owners in Sweden. *Scandinavian Journal of Forest Research* 24, 504–514.

- Hajer, Maarten A. 1995. *The Politics of Environmental Discourse*. Oxford: Clarendon Press.
- Helmfrid, Hillevi. 2007. *Natursyn: Tre svar på vad naturen är*, rapport nr 1. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Hjørland, Birger. 2020. "Political versus Apolitical Epistemologies in Knowledge Organization." *Knowledge Organization* 47(6): 461–485.
- Hornborg, Alf. 2013. *Global Ecology and Unequal Exchange: fetishism in a zero-sum world*. London & New York: Routledge Taylor and Francis Group.
- Jørgensen, Marianne, & Louise J. Phillips. 2011a. "In the Field of Discourse Analysis", in *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: SAGE Publications Ltd.
- Jørgensen, Marianne, & Louise J. Phillips. 2011b. Critical Discourse Analysis, in *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: SAGE Publications Ltd.
- Lantbrukarnas riksförbund. 2021a. *LRF positivt till skogspropositionen*.
<https://www.lrf.se/mitt-lrf/nyheter/riks/2021/11/lrf-forsiktigt-positiv-till-skogspropositionen/> 23/11/21
- Lantbrukarnas riksförbund. 2021b. *Äganderätt och miljö - det här tycker och gör LRF*.
<https://www.lrf.se/politikochpaverkan/aganderatt-och-miljo/aganderatt-och-miljo---det-har-tycker-och-gor-lrf/> 23/11/21
- Lisberg Jensen, Ebba. 2002: *Som man ropar i skogen: Modernitet, makt och mångfald i kampen om Njakafjäll och i den svenska skogsbruksdebatten 1970–2000*. Lund: Lund University.
- Miljöpartiet de gröna. u.å. *Skog och biologisk mångfald*.
<https://www.mp.se/politik/skog-och-biologisk-mangfald> 23/11/21
- Naturskyddsforeningen. 2021a. *Skogsbruk*.
<https://www.naturskyddsforeningen.se/kategori/skogsbruk/> 18/10/21

Naturskyddsföreningen. 2021b. *Rädda skogens alla värden!*

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/radda-skogens-alla-varden/> 12/11/21

Pülzl, Helga, Daniela Kleinschmit, & Bas Arts. 2014. Bioeconomy – an emerging meta-discourse affecting forest discourses? *Scandinavian Journal of Forest Research*, 29, 386–393.

Regeringskansliet. 2019a. *Regeringsförklaringen*.

<https://www.regeringen.se/tal/20192/01/regeringsforklaringen-den-21-januari-2019/>

14/10/21

Regeringskansliet. 2019b. *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen*.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/11/sou-202073/> 14/10/21

Robbins, Paul. 2020. *Political Ecology: A Critical Introduction, Third Edition*. Hoboken & Chichester: John Wiley & Sons Ltd.

Roos, Andreas. 2021. *Renewing power: Including global asymmetries within the system boundaries of solar photovoltaic technology*. Lund: Lund University.

Sandström, Camilla, Katarina Eckerberg, & Kajsa Raitio. 2013. Studying conflicts, proposing solutions — towards multi-level approaches to the analyses of forest conflicts. *Forest Policy Economics* 33, 123–127.

Siiskonen, Harri. 2013. From economic to environmental sustainability: the forest management debate in 20th century Finland and Sweden. *Environmental Development and Sustainability* 15:1323–1336.

Skogsindustrierna. u.å. *Varför brukas Sveriges skogar som de gör?*

<https://www.skogsindustrierna.se/om-skogsindustrin/lyssna-pa-forskarna/varfor-brukas-sveriges-skogar-som-de-gor/> 6/11/21

Skogsstyrelsen. 2020. *Fastighets - och ägarstruktur i skogsbruk*.

<https://www.skogsstyrelsen.se/statistik/statistik-efter-amne/fastighets-och-agarstruktur-i-skogsbruk/> 6/11/21

Skogsstyrelsen. 2021a. *Frivilliga avsättningar*.

<https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/skydda-skog/frivilliga-avsattningar/> 8/11/21

Skogsstyrelsen. 2021b. *Så går det till att skydda skog*.

<https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/skydda-skog/sa-gar-det-till-att-skydda-skog/> 8/11/21

Skogsutredningen [2019]. 2020. *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen*, Del 1 (SOU 2020:73). Stockholm: Miljödepartementet.

Sténs, Anna, & Erland Mårald. 2020. "Forest property rights under attack": Actors, networks and claims about forest ownership in Swedish press 2014–2017. *Forest Policy and Economics* 111(2020):102038.

Stålhammar, Sanna. 2020. *Reconnecting with nature through concepts: On the construction of values in the ecosystem services paradigm*. Lund: Lund University.

Sveriges riksdag. 2019. *Höstens regeringsbildning*.

<https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2019/jan/22/sverige-har-fatt-en-ny-regering/> 8/11/21

Sveriges riksdag. 2020. *Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU15*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/skogspolitik_H801MJU15/html#_Toc69389502 8/11/21

Sveriges riksdag. 2021. *Riksdagen riktar en misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven (S)*.

<https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2021/jun/21/riksdagen-riktar-en-misstroendeforklaring-mot-statsminister-stefan-lofven-s/> 23/11/21

SVT Nyheter. 2021a. *Därför är C och MP oense om skog och strand*.

<https://www.svt.se/nyheter/darfor-ar-c-och-mp-oense-om-skog-och-strand> 23/11/21

SVT Nyheter. 2021b. *MP: Redo att lämna regeringen om C:s krav går igenom.*

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/mp-redo-att-lamna-regeringen-om-c-s-krav-gar-igenom>
[23/11/21](#)